

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૨૧] ૬ એસ. સી. આર. ૫૧૭

દિલ્લી ગૌણ સેવાઓ પસંદગી બોર્ડ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

સીમા કપૂર

(સિવિલ અપીલ નં.૪૪૬૧/૨૦૨૧)

૨૨ જુલાઈ, ૨૦૨૧

[સંજય કિશન કૌલ અને હેમંત ગુપ્તા, ન્યાયમૂર્તિઓ]

સેવા વિષયક કાયદો – વય મયા દામાં છૂટછાટ – ક્યારે હકદાર નથી –
અપીલકર્તા દ્વારા પી.જી.ટી. ફીમેલ સહિતની વિવિધ જગ્યાઓ માટે અરજીઓ

મંગાવવામાં આવી – જાહેરાત મુજબ, સરકારી કર્મચારી અને વિભાગીય ઉમેદવારો માટે પાંચ વર્ષની વય મર્યાદામાં છૂટછાટ મળવાપાત્ર હતી – દક્ષિણ દિલ્હી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં શિક્ષક (પ્રાથમિક) તરીકે કાર્યરત પ્રતિવાદી દ્વારા આ છૂટછાટનો દાવો કરવામાં આવ્યો – કેન્દ્રીય વહીવટી પંચ, પ્રિન્સિપલ બેન્ચ, નવી દિલ્હી દ્વારા ઓરિજિનલ એપિલકેશન મંજૂર કરવામાં આવી – હાઈકોર્ટ દ્વારા તેને માન્ય રાખવામાં આવી – ઠરાવવામાં આવ્યું કે: પ્રતિવાદી, એક સ્વાયત્ત સંસ્થા એટલે કે કોર્પોરેશનના કર્મચારી હોવાથી, વિભાગીય ઉમેદવાર તરીકે અથવા સરકારી કર્મચારી તરીકે વય મર્યાદામાં છૂટછાટ મેળવવા માટે હકદાર નથી – વધુમાં, ભારત સરકારના તારીખ ૨૭/૦૩/૨૦૧૨ ના પરિપત્રમાં એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે વય મર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ માત્ર કેન્દ્ર સરકારના સિવિલ (નાગરિક) કર્મચારીઓ માટે જ છે અને સ્વાયત્ત સંસ્થાઓ, જાહેર ક્ષેત્રના એકમો વગેરેના કર્મચારીઓ માટે નથી – હાઈકોર્ટે પછીની જાહેરાતને લગતી ખોટી જોગવાઈ ટાંકી હતી – પ્રતિવાદી વય મર્યાદામાં છૂટછાટ માટે હકદાર નથી કારણ કે સીધી ભરતી દ્વારા નિમણૂક માટે તેમને વિભાગીય ઉમેદવાર ગણી શકાય નહીં – હાઈકોર્ટ અને કેન્દ્રીય વહીવટી પંચ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશો રદ કરવામાં આવે છે.

જય પ્રકાશ વાઘવા અને અન્યો વિરુદ્ધ લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર, દિલ્હી વહીવટીતંત્ર અને અન્ય (૧૯૯૭) ૧૧ એસ. સી. સી. ૧૭૪-નો ઉલ્લેખ.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શન:સિવિલ અપીલ નં. ૪૪૬૧/૨૦૨૧.

નવી દિલ્હી ખાતે દિલ્હી હાઈકોર્ટના ૨૦/૦૨/૨૦૧૯ ના રોજ રીટ પીટીશન (સિ) નં. ૧૭૩૮/૨૦૧૯ માં આપેલા ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

માધવી દીવાન, એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ, આયુષ પુરી, સંજીવ પ્રકાશ ઉપાધ્યાય, જય અનંત દેહાદરાઈ, સિદ્ધાર્થ અરોરા, બી. વી. બલરામ દાસ, અપીલકર્તાઓ વતી વકીલો.

સોમેશ ચંદ્ર ઝા, ઉમેશ પી વાધવાની, રાહુલ નારંગ, પ્રતિવાદીના વકીલો.

કોર્ટનો આદેશ ન્યાયમૂર્તિશ્રી હેમંત ગુપ્તાએ પસાર કર્યો હતો.

પરવાનગી આપવામાં આવી.

૧. વર્તમાન અપીલમાં પડકાર એ છે કે દિલ્લી હાઈકોર્ટ દ્વારા કેન્દ્રીય વહીવટી ટ્રિબ્યુનલ, મુખ્ય બેન્ચ, નવી દિલ્લી દ્વારા ૦૫/૦૮/૨૦૧૮ પર પસાર કરાયેલા આદેશની પુષ્ટિ કરતા ૨૦/૦૨/૨૦૧૮ પર પસાર કરાયેલા આદેશને પડકારવામાં આવ્યો છે, જેમાં પ્રતિવાદી દ્વારા અહીં દાખલ કરવામાં આવેલી મૂળ અરજી (ઓએ) ને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે તે પીજીટી (અંગ્રેજી) મહિલાના પદ પર નિમણૂક માટે પાંચ વર્ષની વય છૂટનો હકદાર છે.

૨. પ્રતિવાદી ૦૭/૦૪/૨૦૦૬ થી દક્ષિણ દિલ્લી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (ટૂંકમાં, 'કોર્પોરેશન') માં શિક્ષક (પ્રાથમિક) તરીકે સેવા આપી રહ્યો છે. અપીલકર્તાએ પીજીટી (અંગ્રેજી) મહિલા, પોસ્ટ કોડ નં. ૧૩૩/૨૦૧૨, જાહેરાત નં. ૨/૨૦૧૨ સહિત વિવિધ જગ્યાઓ માટે અરજીઓ મંગાવી હતી. જે પદ માટે પ્રતિવાદી અરજદાર હતો તેના સંદર્ભમાં જાહેરાત મુજબ વય મર્યાદા આ રીતે વાંચે છે:

“વય મર્યાદા: ૩૬ વર્ષથી ઓછી અને સરકારી કિસ્સામાં છૂટછાટ.

કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી સૂચનાઓ અથવા

આદેશો અનુસાર ૦૫ વર્ષ સુધીના નોકર અને વિભાગીય ઉમેદવાર.

આ પોસ્ટને ફક્ત વપરાશકર્તા વિભાગની વિનંતી મુજબ
ઓએચ/વીએચ વ્યક્તિઓ માટે યોગ્ય તરીકે ઓળખવામાં આવે
છે.”

૩. પ્રતિવાદીની જન્મ તારીખ ૧૦/૦૨/૧૯૭૬ છે અને અરજીઓ
મળવાની છેલ્લી તારીખ એટલે કે ૧૫/૦૬/૨૦૧૨ પર તેણીની ઉંમર ૩૬ વર્ષથી
વધુ હતી. વિદ્વતાપૂર્ણ ટ્રિબ્યુનલે પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલ ઓ. એ. ને
મંજૂરી આપી હતી કે તે વય છૂટછાટ મેળવવા માટે હકદાર છે કારણ કે કોર્પોરેશન
સરકારી સંસ્થાના દાયરામાં આવે છે. આ તે આદેશ છે જેને હાઈકોર્ટ દ્વારા સમર્થન
આપવામાં આવ્યું હતું.

૪. પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઝા દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે પેરા
૪ માં ઉલ્લેખિત જાહેરાતમાંથી હાઈકોર્ટ દ્વારા પુનઃઉત્પાદન એ વર્ષ ૨૦૧૬ માં
જાહેરાત દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી અનુગામી પસંદગી પ્રક્રિયાના સંદર્ભમાં એક
શરત છે.

૫. અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે જાહેરાતની શરતો
અનુસાર સરકારી કર્મચારીઓ અને વિભાગીય ઉમેદવારોના કિસ્સામાં

વચમર્યાદામાં છૂટછાટ આપી શકાય છે. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે પ્રતિવાદી સરકારી કર્મચારી કે વિભાગીય ઉમેદવાર નથી, તેથી, વચ છૂટછાટનો લાભ સ્વીકાર્ય નથી. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે વિવિધ સરકારી કર્મચારીઓની વિવિધ શ્રેણીઓને મંજૂરી આપવામાં આવેલી ઉપલી વચ મર્યાદામાં છૂટછાટના સંદર્ભમાં ભારત સરકારનું પરિપત્ર ૨૭/૦૩/૨૦૧૨ માત્ર નાગરિક હોદ્દાઓ ધરાવતા કેન્દ્ર સરકારના નાગરિક કર્મચારીઓને જ લાગુ પડે છે અને તે સ્વાયત્ત/વૈધાનિક સંસ્થાઓ, જાહેર ક્ષેત્રના સાહસો વગેરેમાં કામ કરતા કર્મચારીઓને લાગુ પડતું નથી, જે સંબંધિત વહીવટી મંત્રાલયો/વિભાગો દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નિયમો/કાયદાઓ દ્વારા સંચાલિત હોય છે. સંબંધિત કલમ નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૩. આ સૂચનાઓ માત્ર નાગરિક હોદ્દાઓ ધરાવતા કેન્દ્ર સરકારના નાગરિક કર્મચારીઓને લાગુ પડે છે અને સ્વાયત્ત/વૈધાનિક સંસ્થાઓ, જાહેર ક્ષેત્રના સાહસો વગેરેમાં કામ કરતા કર્મચારીઓને લાગુ પડતી નથી, જે સંબંધિત વહીવટી મંત્રાલયો/વિભાગો દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નિયમો/કાયદા દ્વારા સંચાલિત હોય છે. અમુક કિસ્સાઓમાં વચમર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ મર્યાદિત સમયગાળા માટે ચોક્કસ વર્ગના કર્મચારીઓને આપવામાં આવતો હતો. આવા કિસ્સાઓમાં છૂટછાટની માન્યતા મૂળ સૂચનાઓમાં

નિર્દિષ્ટ સમયગાળા માટે અથવા સમયાંતરે સુધારેલા સમયગાળા માટે હશે.

યુ. પી. એસ. સી. અને સ્ટાફ સિલેક્શન કમિશન (એસ. એસ. સી.) દ્વારા ભરતીના કિસ્સામાં, વય-મર્યાદા નક્કી કરવા માટેની મહત્વપૂર્ણ તારીખ યુ. પી. એસ. સી./એસ. એસ. સી. દ્વારા જાહેરાત મુજબની રહેશે. યુ. પી. એસ. સી./એસ. એસ. સી. દ્વારા આયોજિત સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે વય નક્કી કરવા માટેની મહત્વપૂર્ણ તારીખ આ વિભાગના ઓ.એમ. નં. ૪૨૦૧૩/૧/૭૯-ઈએસ.એસ.ટી. માં આપેલી સૂચનાઓ અનુસાર નક્કી કરવામાં આવી છે. (ડી) તારીખ ૦૪/૧૨/૧૯૭૯ અને ઓ. એમ. નં. એ.બી. ૧૪૦૧૭/૭૦/૮૭-એએસએસટી. (આરઆર) તારીખ ૧૪/૦૭/૧૯૮૮."

૬. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે જય પ્રકાશ વાઘવા અને અન્યો વિરુદ્ધ લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર, દિલ્હી વહીવટીતંત્ર અને અન્યમાં આ અદાલતના ચુકાદાના સંદર્ભમાં. (૧૯૯૭) ૧૧ એસ. સી. સી. ૧૭૪, મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં સહાયક શિક્ષકો મૂળ, કામચલાઉ અથવા કાર્યકારી હોદ્દો ધરાવતા સરકારી કર્મચારીઓ નથી. ઉપરોક્ત કેસમાં, અપીલકર્તાઓને મ્યુનિસિપલ

કોર્પોરેશન દ્વારા સંચાલિત શાળાઓમાં સહાયક શિક્ષકો તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૭૦માં દિલ્હી વહીવટીતંત્ર દ્વારા આવી શાળાઓનો કબજો લેવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તાઓએ મૂળભૂત નિયમ ૨૨-સીની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં પગાર નક્કી કરવાની માંગ કરી હતી. આ અદાલત દ્વારા આવા દાવાને આ આધાર પર નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો કે મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં શિક્ષકો સરકારી કર્મચારીઓ નથી. આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

“૫. મૂળભૂત નિયમ ૨૨-સી, તેની પોતાની શરતોમાં, મૂળ, કામચલાઉ અથવા કાર્યકારી ક્ષમતામાં હોદ્દો ધરાવતા સરકારી કર્મચારીને લાગુ કરવા માટે પ્રતિબંધિત છે, જેને તેમના દ્વારા યોજાયેલા હોદ્દા સાથે જોડાયેલા હોદ્દા કરતાં વધુ મહત્વની ફરજો અને જવાબદારીઓ ધરાવતા અન્ય હોદ્દા પર મૂળ, કામચલાઉ અથવા કાર્યકારી ક્ષમતામાં બઢતી આપવામાં આવે છે અથવા નિમણૂક કરવામાં આવે છે. અપીલકર્તાઓ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના કર્મચારીઓ હતા અને સરકારી કર્મચારીઓ ન હતા અને તેઓ સરકારી કર્મચારીઓ ન હોવાથી તેઓ મૂળભૂત નિયમ ૨૨-સીનું રક્ષણ મેળવી શક્યા ન હતા.

૭. બીજી તરફ, શ્રી ઝાએ એવી દલીલ કરી હતી કે પ્રતિવાદી એ કોર્પોરેશનમાં કાર્યરત એક વિભાગીય ઉમેદવાર છે, જે બાબત ૩૦/૧૨/૧૯૯૨ ના રોજ અધિસૂચિત થયેલા "ડાયરેક્ટોરેટ ઓફ એજ્યુકેશન, દિલ્લી એડમિનિસ્ટ્રેશન, દિલ્લી હેઠળ ટ્રેન્ડ ગ્રેજ્યુએટ ટીચર (એમ.આઇ.એલ) ની જગ્યા માટેના ભરતી નિયમો" (ત્યારબાદ 'ભરતી નિયમો' તરીકે ઓળખાય છે) પરથી સ્પષ્ટ થાય છે, જેમાં આસિસ્ટન્ટ ટીચર્સ (સહાયક શિક્ષકો) બઢતી માટે પાત્ર છે. આમ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે કોર્પોરેશનમાં કામ કરતી શિક્ષિકા તરીકે તેણીને રાજ્ય સરકાર હેઠળ બઢતી મેળવવાનો અધિકાર છે. તેથી, પ્રતિવાદી ફીડર કેડરમાં આવે છે જે નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય છે કે તે વિભાગીય ઉમેદવાર છે.

૮. અમે પક્ષકારો માટે વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા છે અને શોધી કાઢ્યું છે કે સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલ અને હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ ટકાઉ નથી. પ્રથમ, ઉચ્ચ અદાલતે અનુગામી જાહેરાત સંબંધિત પસાર કરેલા આદેશમાં ખોટી જોગવાઈનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. બીજું, સરકારી કર્મચારીઓ અને વિભાગીય ઉમેદવારોને વ્યવસ્થામાં છૂટછાટનો લાભ સ્વીકાર્ય છે. તે પ્રતિવાદીનું વલણ પણ નથી કે તે એક સરકારી કર્મચારી છે અને યોગ્ય રીતે, કારણ કે તે એક સ્વાયત્ત સંસ્થા એટલે કે ચોક્કસ કાયદા હેઠળ સ્થાપિત મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં કાર્યરત છે. 'વિભાગીય ઉમેદવાર' શબ્દ એ ઉમેદવારોના સંદર્ભમાં છે

જેઓ સંબંધિત વિભાગ એટલે કે શિક્ષણમાં કામ કરી રહ્યા છે. ભારત સરકારના તારીખ ૨૭/૦૩/૨૦૧૨ ના પરિપત્રમાં એ સ્પષ્ટપણે સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે વચ મર્યાદામાં છૂટછાટનો લાભ માત્ર કેન્દ્ર સરકારના સિવિલ કર્મચારીઓ માટે જ છે અને સ્વાયત્ત સંસ્થાઓ, જાહેર ક્ષેત્રના એકમો વગેરેના કર્મચારીઓ માટે નથી. તેથી, પ્રતિવાદી, એક સ્વાયત્ત સંસ્થા એટલે કે કોર્પોરેશનના કર્મચારી હોવાથી, વિભાગીય ઉમેદવાર તરીકે અથવા સરકારી કર્મચારી તરીકે વચ મર્યાદામાં છૂટછાટ મેળવવા માટે હકદાર નથી.

૯. પ્રતિવાદી ફીડર કેડરમાં છે અને તેને વિભાગીય ઉમેદવાર તરીકે ગણવા જોઈએ તેવી દલીલ ફરીથી ટકાઉ નથી. પ્રતિવાદી દ્વારા ઉલ્લેખિત ભરતી નિયમો મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનમાં કામ કરતા શિક્ષકોને પ્રમોશન ચેનલ પ્રદાન કરે છે. બઢતીની આવી ચેનલ સીધી ભરતી તરીકે પદ પર નિમણૂક માટે કોઈ પણ રીતે તુલનાત્મક નથી. પ્રતિવાદી તેની વરિષ્ઠતાના આધારે વૈધાનિક નિયમોની દ્રષ્ટિએ બઢતી માટે વિચારણા કરવાનો હકદાર રહેશે. તેથી, પ્રતિવાદી વચ છૂટછાટ માટે હકદાર નથી કારણ કે તેણીને સીધી ભરતી દ્વારા નિમણૂક માટે વિભાગીય ઉમેદવાર તરીકે ગણી શકાય નહીં.

૧૦. પરિણામે, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે. હાઈકોર્ટ અને સેન્ટ્રલ

એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોને આથી રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.